

Kvalitet i en ny teknologisk tidsalder

*Hvordan opplever den enkelte journalist
dagens journalistarbeid?*

Bacheloroppgave i journalistikk

Universitetet i Stavanger

Våren 2022

Caroline Jensen Dahle, 255920

Veileder: Raul Ferrer Conill

Antall ord: 8755

Forside

Bacheloroppgave

Studieprogram: Journalistikk

Opptaks år: 2019

Er oppgaven konfidensiell? (skriv X) NEI: JA: _____

Kan oppgaven benyttes til undervisningsformål (anonymt)? JA: NEI: _____

Forfatter(e):

Student nr:	Kandidat nr:	Navn:
255920	255920	Caroline Jensen Dahle

Oppgavens tittel:

Kvalitet i en ny teknologisk tidsalder. *Hvordan opplever den enkelte journalist
dagens journalistarbeid?*

Veileder: Raul Ferrer Conill

Sammendrag

I dette studiet har jeg studert individuelle journalisters erfaring og opplevelse av det å jobbe som journalist i dagens digitaliserte mediesamfunn. Fokuset er tilspisset digitalisering og kvalitet, med hovedfokus på om kvaliteten i journalistikk i dag er bevart. Metoden og analysen er gjort med kvalitative intervjuer med fokus på hvordan journalistene både trekker frem fordeler og ulemper ved en stadig mer digitalisert arbeidshverdag. Problemstillingen i dette studie er: «*Kvalitet i en ny teknologisk tidsalder – hvordan opplever den enkelte journalist dagens journalistarbeid?*». For å besvare problemstillingen har jeg valgt å intervju fire ulike journalister i to forskjellige redaksjoner. Her har jeg sett på deres individuelle inntrykk, erfaring og opplevelse av hvordan digitalisering både styrker og svekker journalistisk arbeid i dag.

Det teoretiske utgangspunktet tar for seg teknologi, digitalisering, kvalitet og samfunnsoppdraget. Et essensielt punkt i denne oppgaven er å se på både hva som i teorien tilsier å være god journalistikk, og samtidig få journalistene selv til å forklare hva de mener er god kvalitet på journalistikken. På den måten blir journalistenes egne argumenter veid opp mot deres journalistiske praksis. Funnene i oppgaven viser en splittet opplevelse av hvordan digitalisering har påvirket dere journalistiske arbeid i dag, og over tid. Gjennom dette studiet har jeg sett at digitaliseringen på en side har gitt revolusjonerende tilgang til blant annet kilder, og hvordan man i dag kan oppnå kontakt med kilder som befinner seg på helt andre steder. Likevel tilsier også funnene at det er store konsekvenser og ulemper som har blomstret frem i journalistisk arbeid i lys av den fjerde industrielle revolusjonen.

Forord

Denne bacheloroppgaven er blitt skrevet som en avslutning og siste verk på mitt bachelorstudium ved Universitet i Stavanger 2022. Oppgaven er blitt til gjennom flere lange intervjuer og utallige timer på biblioteket, i en hektisk og til tider utilstrekkelig periode.

Jeg skylder mange en takk for hjelp på veien, og ikke minst en stor takk til dem som har stilt opp i forbindelse med min bacheloroppgave. Tusen takk til min veileder, Raul Ferrer Conill, for fantastisk veiledning og jevn oppfølging, kritiske spørsmål og hjelp på veien. Du la til rette for meg nøyaktig slik jeg ønsket å kjøre bachelorløpet, og kom med innfallsvinkler, innspill og korrigerende der du mente det var nødvendig. Noe det var! Dine tilbakemeldinger har vært helt uvurderlige for meg. Takk igjen!

Takk til mine gode venner, foreldre og ikke minst kjæreste som har holdt ut med meg, korrekturlest og kommet med kreative innspill til min besvarelse. Takk til min arbeidsgiver Inger-Anne Bakken ved Unilabs Røntgen som har gitt meg mye rom til å jobbe med bacheloroppgaven og samtidig heiet på meg hele veien. Ikke minst takk til mine informanter i Jærbladet og Stavanger Aftenblad for sin tid, og deling av gode svar og tanker med meg.

Caroline Jensen Dahle

Stavanger, 12. mai 2022

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	s.6
1.1 <i>Problemstilling</i>	s.7
1.2 <i>Hensikt med oppgaven</i>	s.7
2. Temaavgrensning	s.8
2.1 <i>Forskningsobjekt</i>	s.8
3. Teorigrunnlag	s.9
3.1 <i>Pressens samfunnsoppdrag</i>	s.9
3.2 <i>Industri 4.0 & digitalisering</i>	s.10
3.3 <i>Kvalitet</i>	s.12
4. Tidligere forskning	s.13
5. Metode & Gjennomføring	s.15
5.1 <i>Kvalitativt intervju</i>	s.16
5.2 <i>Informanter</i>	s.17
5.3 <i>Informanttabell</i>	s.18
6. Resultat & Analyse	s.19
6.1 <i>Informasjonsfunksjonen</i>	s.20
6.2 <i>Vaktbikkjefunksjonen</i>	s.22
6.3 <i>Arenafunksjonen</i>	s.25
7. Konklusjon	s.29
8. Referanser	s.30
9. Vedlegg	s.33
9.1 <i>Vedlegg 1: Intervjuer</i>	s.33
9.2 <i>Vedlegg 2: Intervjuguide</i>	s.34

1. Innledning

Journalister møter i dag et samfunn der det er faglig spesialisert og svært spissfindig. Journalister møter et filter av profesjonelle kommunikasjonsrådgivere som primært skal opprettholde bedrifters renommé og informasjonsstrategi, hvilket gjør journalistjobben tidvis tyngre enn den kunne vært. I tillegg til det, så er arbeidet som journalist blitt svært digitalisert. Vi befinner oss i det mange kaller *den fjerde industrielle revolusjonen*, bedre kjent som industri 4.0, en samlebetegnelse for fremskrittet innen kunstig intelligens, robotikk, tingenes internett, 3D-utskrift, genteknologi, kvantedatabehandling, 5G og andre revolusjonerende teknologier (IKT-Norge, 2022). Det er med andre ord selvlærende algoritmer, og produksjon som i stor grad regulerer seg selv, eller med lite input fra mennesker. I takt med industri 4.0 har journalistyrket fått smake på overgangen til en mer digital arbeidshverdag. Dette har snudd helt rundt på måten vi jobber og lærer på. Noe som gir helt nye muligheter. Effektive og innovative. Utfordrende og ukjente. For når digitalisering avlastar oss mennesker, kan vi ikke unngå å stille oss det kritiske spørsmålet rundt det ene fortrinnet vi mennesker har, nemlig det menneskelige. Evnen til å kommunisere godt. Det vi vet, er at en revolusjonerende teknologi har ført til en helt ny tilgjengelighet som aldri har vært større. Dette har ført til nye medievaner blant publikum, og ikke minst, en ny arbeidshverdag for journalistene selv. For hvordan opplever den enkelte journalist egentlig kvalitet på dagens journalistarbeid?

En journalist jobber i dag mer eller mindre alene ute i felt. Fra å tidligere ha med kamera- og lydmann, så er nå journalistene selv ute og håndterer det selv. Mikrofon, fotoapparat, kamerastativ, og ikke minst kildene som skal intervjues er bare noe av de mange oppgavene en journalist påtar seg i dag. Så skal materiale transkriberes, klippes, redigeres, settes sammen, og det er heller ikke uvanlig at journalister i dag både redigerer og smeller sammen en nett, TV- og radiosak i samme slengen. Og dette skal skje fort. Kortere deadliner, større publiseringstempo, og økt mediedekning fremtrer i takt med at nyheter i dag primært formidles på nett. Nye tekniske muligheter for produksjon og publisering må derfor i en eller annen retning ha påvirket den enkelte journalists opplevelse, arbeidsmetode og hverdag.

Mediehus satser nå fullt digitalt og det er nettopp derfor jeg vil studere journalistene individuelt. Å undersøke hvordan den enkelte journalist opplever den digitaliserte medierehverdagen er viktig ettersom en journalists viktigste oppgave ikke bare er å levere bra lesestoff og nå høye klikktall. De skal bevare pressens samfunnsoppdrag og samtidig levere stødig kvalitet i journalistikken. Medierevolusjonen og den evige jakt på publikum endrer hvordan journalister jobber og produserer nyheter i dag. Dette kan skape potensielle implikasjoner for journalistikkpraksisen og samtidig gjøre det vanskelig å opprettholde samfunnsoppdraget. Det er derfor ikke umulig å tenke at dette har hatt innvirkning og påvirket kvaliteten på journalistikken slik vi kjenner den i dag.

1.1 Problemstilling

På bakgrunn av dette, ønsker jeg å ta et dypdykk og studere individuelle journalister gjennom oppgavens metodiske tilnærming: kvalitative intervjuer. Gjennom innsamlet data, teori og forskningsartikler har dette studiet som mål å besvare problemstillingen om hvordan den enkelte journalist blir påvirket av en digitalisert arbeidshverdag. Journalistikken befinner seg nok kun på springbrettet til en enorm digitalisert medierevolusjon, og det mener jeg må påvirke journalistene i en eller annen retning. Jeg har derfor valgt se på hvordan journalister i dag tenker om kvalitet og har formulert følgende problemstilling: ***Kvalitet i en ny teknologisk tidsalder. Hvordan opplever den enkelte journalist dagens journalistarbeid?***

1.2 Hensikt med oppgaven

Hastighet og digitalisering legger ekstra press på den enkelte journalist som igjen kan føre til skade på kvaliteten av nyhetene. Det er derfor ikke bare interessant, men viktig å se på hvordan journalister selv mener digitaliseringsprosessen påvirker deres evne til å produsere nyheter av god kvalitet. I dette studiet har jeg funnet det viktig å undersøke og snakke med de som faktisk befinner seg i journalistfeltet i dag. Det er heller ikke uvanlig å studere journalister, men en etablert tradisjon for akademisk journalistikk (Hanusch & Hanitzsch, 2017). Jeg hadde ingen forutinntatt formening om det var ulemper eller fordeler som ville fremtre etter intervjuene med journalistene. Studiet vil derfor ta sikte på den enkeltes erfaring av en stadig mer digitalisert arbeidshverdag, positive som negative. Det blir derfor ekstra viktig å vise til og vektlegge de kvalitative intervjuene og svarene som kommer frem. Tidlig i oppgaven vil jeg foreta en begrepsavklaring da studiets terminologi og begreper som *digitalisering* og *industri 4.0* er vide og kan tolkes ulikt.

Hensikten med dette studiet er å belyse både forsiden- og baksidens medalje av ett digitalisert journalistyrke. Hvordan det å jobbe som journalist i dag, på tvers av ulike journalisters erfaring selv mener digitaliseringen styrker eller svekker journalistikken. Det er derfor rimelig å anta at hvordan det å være nyhetsformidler i dag, vil gi varierte svar fordelt mellom journalistene jeg intervjuet. Jeg ønsker også å trekke frem hvordan digitalisering muligens påvirker og opptrer som ett mulig samfunnsproblem for journalistikken som profesjon. Gjør for eksempel akselerasjonen av massepublisering og de økende teknologiske fremskritt det vanskelig for journalister å henge med og kan det føre til en dårligere journalistisk praksis?

2. Temaavgrensning

Det eksisterer i dag ett helt hav av betydelige mengder forskning med fokus på både felles- og enkeltanalyser av journalistisk praksis (Hanusch & Hanitzsch, 2017). Å studere journalister er en etablert tradisjon for akademisk journalistikk, og der det sammenlignes alt fra ulike produksjonsformer, til innhold, til selve bruken av journalistikk over hele verden (Hanusch & Hanitzsch, 2017). Slike studier har fremhevet flere likheter, men spesielt pekt på ulikheter på tvers av journalistyrket der faktorer som politikk, kultur, og teknologi spiller en vesentlig rolle. Den sistnevnte faktoren er utgangspunktet for min studie, nemlig implementert teknologi og digitalisering av journalistyrket. Isteden for å trekke paralleller mellom politikk og kultur, så har jeg trukket inn alder som en variabel for å se om det spiller en utgjørende rolle for journalisters opplevelsen av kvalitet i dagens journalistarbeid.

2.1 Forskningsobjekt

Som forskningsobjekt har jeg valgt å intervju journalister i to ulike redaksjoner: Stavanger Aftenblad og Jærbladet. I disse redaksjonene har jeg snakket med fire journalister, der premisset var en yngre og en eldre journalist i hver redaksjon. De fire journalistene har ett aldersspenn seg imellom, innad i redaksjonene. Jeg ønsket med andre ord å snakke med en ung/ mindre erfaren og en eldre/ mer erfaren journalist i hver redaksjon for å innhente dybdekunnskap om deres erfaring av å kombinere journalistikk og digitalisering. En yngre journalist er født i overgangen mellom millenniums generasjonen, og generasjon Z. Det vil si at de er født inn i en verden der digitale verktøy verken er uvanlig eller ukjent. Generasjon Z lærer teknologi på rekordtid (Voanews, 2019) og det er derfor interessant å snakke med de som «bare» er født inn i den og de som har måtte tilnærme seg den digitale verden og virkelig fått kjenne på overgangen fra penn og blekk, til tastatur og nettbrett.

Jeg er fullt klar over at svarene jeg får av de fire utvalgte journalistene ikke kan være representativt for absolutt alle journalister i Norge. Fire intervjuer kan absolutt ikke måle og sette bastante svar, men det kan gi en forståelse og oppfatning av deres egen praksis som nyhetsformidlere i dag.

3. Teorigrunnlag

I dette studiet vil jeg anvende relevant teori og begreper som er lagt til grunn for min forskning rundt problemstillingen. Først skal jeg gå inn på det grunnleggende og etiske aspektet rundt journalisters arbeidsoppgaver med fokus på pressens samfunnsrolle presentert i Vær Varsom-Plakaten (VVP), samt ren kvalitet i journalistikk. Grunnen til at jeg ønsker å trekke frem dette, er for å belyse hvilke fordeler eller ulemper digitalisering kan ha innvirkning på når det gjelder journalistisk praksis i dag. Videre kommer en rask innføring i relevante begreper som *digitalisering* og *industri 4.0* som blir en rød tråd gjennom resten av studiet. Begrepene i seg selv er nokså vide, og kan derfor oppfattes individuelt. Derfor ønsker jeg en presis begrepsavklaring om hva de i denne sammenheng betyr. Avslutningsvis skal jeg trekke frem tidligere forskning rundt tematikkens kjerne.

3.1 Pressens samfunnsoppdrag

I ett studie som dette, er det naturlig å ta opp det som anses å utgjøre selve ryggraden i journalistikken, nemlig pressens samfunnsoppdrag. Pressens samfunnsoppdrag fungerer som en pekepinn i journalistbransjen. De skal avdekke urettferdighet og være samfunnets såkalte vaktbikkje (Brurås, 2014, s. 38). Brurås forklarer at publikum har rett til å vite om hva som skjer i kulissene og bak samfunnets sceneteppe. Det kan være saker som angår velferd og trygghet, det kan være om folkevalgte opprettholder tilliten, det kan være om politikere står ved sitt ord, eller om bedrifter forurensar miljøet, og lyver om kvaliteten (Brurås, 2014, s. 40). Samtidig skal journalistene gi alle sider en mulighet til å uttale seg for å vise sannhetsbildet. Brurås forklarer at mediene ivaretar visse funksjoner som trengs for å opprettholde et demokrati, der innbyggerne kan utøve et reelt folkestyre gjennom omfattende, og bred tilgang på informasjon (Brurås, 2014, s. 37 – 38).

Samfunnsoppdraget er med andre ord tett knyttet til idégrunnlaget som ett demokrati bygger på. I demokratiet er det et sterkt prinsipp om at man skal ha rett til å delta i samfunnsutviklingen, rett til å ha og ytre meninger og rett til å vite. Åpenhet omkring ethvert forhold, og muligheten til å fremme kritikk, er en forutsetning for at demokratiet skal fungere (Steingrim, 1992, s. 116). Dette bekreftes videre i pressens etiske regelverk, også kalt Vær Varsom-plakaten punkt 1.1: «Ytringsfrihet, informasjonsfrihet og trykkefrihet er grunnelementer i et demokrati» (VVP). Det kan være rimelig å fremheve at journalister har følgende tre funksjoner: 1. Informasjonsfunksjonen: Mediene skal spre samfunnsviktig informasjon 2. Vaktbikkjefunksjonen: Mediene skal granske og overvåke mektige institusjoner, grupper og enkeltmennesker. 3. Arenafunksjonen: Mediene skal gi plass til og aktivt medvirke til debatt om sentrale samfunnsspørsmål (Østbye, 2009, s. 105).

3.2 Industri 4.0 & digitalisering

Det er over tretti år siden Tim Berners Lee utviklet World Wide Web, og journalistikken ble i lys av dette, rammet av de teknologiske kreftene fra den fjerde industrielle revolusjonen. De tre første industrielle revolusjonene var basert på mekanisering, masseproduksjon og informasjonsteknologi, mens den fjerde, bedre kjent som industri 4.0, handler om å slå sammen fysiske og digitale teknologier, og har som mål å fortsette å levere digitalt i dagens yrker (De Lima Santos et al., 2022). Industri 4.0 viser til hvordan produksjon og arbeid har endret seg gjennom tid, og lover en smartere produksjon som er digitalt koblet til nettverk og bygget på dataintensive modeller (Sundstrøm, 2019). Etterspørsel vil alltid styre markedet, og i ett marked der en stadig mer utviklende teknologi og økende bruk av digital medieutvikling regjerer, befinner det seg ett sultent publikum som søker en helt ny form for tilgjengelighet og publisering. Journalistikken er derfor endret når det gjelder dens produksjon og distribuering.

I takt med industri 4.0 har journalistyrket fått smake på overgangen til en mer digital arbeidshverdag. Media er en av de sektorene som er mest berørt av teknologi og den raske hastigheten disse endringene har medført. I dette studiet er mitt forskningsspørsmål knyttet tett opp mot selve digitaliseringsbiten av industri 4.0. Digitalisering er blitt et gjenbruksord som florerer rundt i alle sektorer og organisasjoner, men hva betyr det, og enda viktigere, hva betyr det i denne sammenheng?

Digitalisering betegner en transformativ prosess der noe går over fra noe, til noe annet. Noe blir digitalt, en digital prosess, en digital organisasjon eller et digitalt samfunn. Digitalisering handler om at nye eller allerede eksisterende løsninger blir brukt på nye digitale måter som fører til at forretninger videreutvikles og virksomheter endrer seg (Schwebs et al., 2020, s. 19). Å digitalisere en bedrift betyr i all hovedsak å ta i bruk nye digitale løsninger på en måte som løfter virksomheten til neste nivå, effektivisere, og sikrer at du fortsetter å være konkurransedyktig (Schwebs et al., 2020, s. 19). Det store aberet med digitalisering er at det er mye nytt å sette seg inn i, og du må gi slipp på gamle metoder, samt justere deg inn etter nye fremgangsmåter, arbeidsmetoder, og måter å jobbe på.

Tidligere studier har antydnet at oppslukende teknologier skal implementeres i nyhetsrapportering, noe vi allerede ser i dag da nyhetene bærer preg av dronebruk, visuelle historiefortellingsformater, sanntidsdatahistorier, og nyhetsroboter (De Lima Santos et al., 2022). Teknologi i journalistikk er altså ikke noe nytt, men en pågående prosess. Vanligvis er teknologisk innovasjon i redaksjoner verken en strategi eller et mål, men en rekke endringer, dynamikk og mekanismer som er satt i gang for å nå et bestemt mål. Utfordringen i nyhetsbransjen er å finne den rette balansen mellom optimal kvalitet og evnen til å distribuere nye produkter, med begrensede økonomiske ressurser og ansatte (De Lima Santos et al., 2022).

Med økt digitalisering på arbeidsplassen og nye smarte løsninger som effektiviserer og forsterker journalisters arbeid, så kan en nesten regne med at det foreligger en latent forventning fra redaktør om økt publiserte saker. Ifølge Brurås så skjer publiseringen i dag mye hyppigere enn tidligere. Saker som kategoriseres som "breaking news" legges raskt ut fordi nyheten som regel allerede er ute i sosiale medier. Den hurtige nyhetsformidlingen som i dag skjer på nett kan komme dessverre i konflikt med journalistikkens krav om kildekritikk og kontroll av opplysninger da det ikke er tid og rom for blant annet "kompislesing" (Brurås, 2014, s. 12). Digitaliseringen og et økt tidspress risikerer derfor å krasje med etiske krav som finnes i journalistikken. Ved økt digitalisering, så foreligger det også nesten ett usynlig krav om at antall publiserte saker skal bli høyere, nettopp fordi teknologien tilrettelegger for det. Med økt publiseringsforventning, kortere deadliner og raskere publiseringshastighet, er det ikke umulig å tenke at det har hatt innvirkning og påvirker kvaliteten på journalistikken

3.3 Kvalitet

Kvalitet innen journalistikk bærer preg av flere lag. Journalistikken dekker flere området, og begrepet kan derfor helt uavhengig av hvilken journalist du spør, variere. En videojournalist vil fremheve at kvalitet er innklippbilder, farger, perspektiv, kameravinkel og motiv. Mens en annen vil fremheve sakens aktualitet og antall kilder i en sak. Det er altså ikke noe som trumfer det andre, likevel er det noen helt elementære grunnprinsipper om hva journalistisk kvalitet er. Jeg ønsker å trekke inn ett verktøy som benyttes for å blant annet måle nyhetsverdien i en sak, nemlig VISAK. VISAK er en forkortelse for fem elementer som benyttes for å se nyhetsverdien i en sak. Nyhetskriteriene i VISAK beskriver med andre ord det som gjør en hendelse til en nyhet, ergo hva som gir en sak verdi, og derav god kvalitet. (Kjendsli, 2008, s. 52-54). De fem elementene er: vesentlighet, identifikasjon, sensasjon, aktualitet og konflikt. Kort fortalt vil det si at en sak bør inkludere minst to av de overnevnte egenskapene for å inneha en viss nyhetsteft.

Samfunnsoppdraget har vi vært inne på tidligere i studiet, som vil si pressens rolle om å avdekke urettferdighet og være samfunnets vaktbikkje. Kvalitet vil også si noe så estetisk som hvordan saken fremlegges. Hvor lettselgelig er stoffet og hvordan presenteres det? Hvis en sak inneholder kun en kilde, har flere skrivefeil, titler som ikke engasjerer, ingresser som ikke lokker, nyheter som ikke er aktuelle og bilder som ikke korresponderer med innholdet, så vil en anta at kvaliteten synker. Deuze (2005) fremhever fem allmenne kvalitetsnormer som oppsummerer det overnevnte, og som han mener gjelder for enhver journalist (Deuze, 2005).

Offentlig tjeneste: Journalister opptrer i samfunnets tjeneste som vaktbikkjer og formidlere.

Objektivitet: Journalister opptrer upartisk, nøytralt, objektivt, rettferdig og dermed troverdig.

Autonomi: Journalister må være selvstendige og uavhengige av påvirkning utenfra.

Aktualitet: Journalister er opptatt av det umiddelbare og fokuserer på aktualitet og hastighet.

Etikk: Journalister har en etisk bevissthet som styrker deres legitimitet.

4. Tidligere forskning

Industri 4.0 og digitaliseringsprosesser er temaer som er mye omdiskutert i journalistikkstudier, nettopp fordi vi befinner oss i en stadig mer digitalisert hverdag, der ikke bare journalistikkstudiet, men yrker over hele verden fornyes av teknologien. Det blir stadig mer omdiskutert, og det finnes derfor ett hav av tidligere forskning rundt temaet. I lys av industri 4.0 og digitalisert mediehverdag for journalister, har det blitt skrevet flere bachelor- og masteroppgaver som stiller kritiske spørsmål rundt kvalitet i lys av digitalisering. Jeg ønsker derfor å kort trekke inn en bachelor- og en masteroppgave, og avslutningsvis presentere to nyere forskningsartikler som peker på tematikken jeg baserer min studie på.

Svein Dybdahl skrev i 2014 en bacheloroppgave om hva digitaliseringen av journalistikken gjør med kvaliteten, positivt som negativt. Oppgaven er et essay om journalistikk i en digital hverdag, hvor Dybdahl trekker frem konkrete oppturer og nedturer digitaliseringen har gjort med journalistikkens kvalitet. Dybdahl er skarp og presis i sine synspunkter, og støtter godt under sine argumenter med tung faglitteratur, artikler og journalistkilder. Grunnet oppgavens sjanger, så konkluderer ikke Dybdahl med noe håndfast, men veier heller det ene argumentet opp for det andre og har en nokså «nøytral» stemme gjennom hele oppgaven.

I nyere tid har Emelie Langemyr Eriksen i 2019 skrevet en masteroppgave om skjæringspunktet mellom digitalisering og kultur. En casestudie av to lokalaviser i Schibsted. Denne oppgaven har to hovedformål. Det ene å bidra til et teoretisk rammeverk for å studere digitaliseringsprosesser i næringslivet, og det andre er utfordringene med digitalisering i avisene Lindesnes og Lister. I konklusjonen fremmer Eriksen den negative effekten digitalisering har blant lokalaviser på grunn av manglende rutiner for å tilegne seg ekstern informasjon og kunnskap, samt en allerede eksisterende "papirkultur" gjennom gamle arbeidsrutiner som stiller sterkt i redaksjonene.

I enda nyere tid (2020) presenterte Steen Steensen og Bente Kalsnes sin studie om utviklingen av stillingsmarked for journalister fra 1987-2017 med fokus på hvordan journaliststillingene over tid har endret seg (Steensen & Kalsnes, 2020). Funnene i dette studiet viste blant annet at antall ledige jobber innen journalistyrket har blitt halvert de siste 30 årene, mens kortere engasjement ved redaksjoner har økt. Steensen og Kalsnes kommer med flere argumenter om at journalistyrket på grunn av en stadig økende digitalisering av yrket, har ført til at yrket stadig nærmere seg et prekariat, altså en yrkesgruppe med løs usikkerhet tilknyttet arbeidslivet (Steensen & Kalsnes, 2020). Stillinger tilknyttet sosiale medier og nettpublisering har i motsetning gått opp. Steensen og Kalsnes trekker flere paralleller tilknyttet digital omstilling og hever dette som ett av de sterkeste argumentene for nedgangen i stillingsmarkedet for journalister som søker den klassiske journaliststillingen.

Ett siste studie jeg ønsker å trekke frem er presentert av Jens Barland (2016) og omhandler tekstreklame, og hvordan digitaliseringen løfter frem journalistikkens eldste problem, nemlig at økende mediemangfoldet bidrar til å utydeliggjøre journalistikken (Barland, 2016). Barland fremmer argumentet rundt hvordan konkurranse i digitale mediemarkeder krever mer publisering nå, enn tidligere, og at det i tillegg er færre ressurser, som resulterer i dårligere kvalitet i journalistikken. I tillegg til det, så er det hyppigere bruk av bloggere og øvrige nettstedet som tar i bruk ulike virkemidler for at innhold skal se ut som journalistikk. Artikkelen til Barland drøfter hvordan den digitale utviklingen påvirker journalistikk, og gjør det krevende for leserne å skille mellom hva som er journalistikk og ikke (Barland, 2016).

Både Dybdahl, Eriksen, Barland, Steensen og Kalsnes (2020) har skrevet gode studier med kritiske forskningsspørsmål og vinklinger rundt journalistikk og digitaliseringen av yrket. Argumentene til samtlige kommer tydelig frem i deres forskning med god støtte fra deres teori, ikke minst empiri. I min studie ser jeg nærmere på hvordan den enkelte journalist opplever dagens journalistarbeid midt i ett hav av ubegrenset tilgang til så og si alt av materiale det trengs for å skape revolusjonerende journalistikk.

5. Metode & gjennomføring

For å få relevant informasjon om hvordan de som jobber som journalist i dag både påvirkes og erfarer en stadig mer digitalisert arbeidshverdag, valgte jeg som tidligere nevnt å gjennomføre kvalitative intervjuer med fire forskjellige journalister, i to ulike redaksjoner. Grunnen til at jeg har valgt en kvalitativ forskningsmetode, er fordi metoden er presis til formålet med dette studiet. Dette kommer jeg mer tilbake til i 5.1, mens utfyllende informasjon om de fire informantene finnes i punkt 5.2 informanter og punkt 5.3 informanttabell.

Jeg valgte å intervju alle informantene hver for seg. I og med at studiet undersøker den enkelte journalists opplevelse av yrket i dag, var det derfor viktig at informantene følte seg trygge nok til å reflektere fritt, uten påvirkning fra andre. Alle intervjuene ble gjennomført på journalistenes ulike redaksjoner. Selv om jeg er klar over at det kan være en svakhet å gjennomføre intervju på informantens territorium, ettersom at intervjuobjektet da kan få «et overtak», kan det også være en fordel dersom det gir trygghet og fører til at informanten svarer mer åpent og fortrolig på spørsmålene (Kjendsli, 2008, s. 90). I min studie slo dette positivt ut, da svarene jeg satt igjen med var svært frittalende og utfyllende.

Selv om forberedelsene og selve intervju gjennomføringen var tidkrevende, så var det etterbehandlingen og analysen av dataene som tok mest tid. Grunnet en forutinntatt viten om at dette ville være tidkrevende, valgte jeg derfor å intervju «kun» fire stykker, for å få to perspektiver fra de eldre og mer erfarne, og to fra de yngre og mindre erfarne. Metodebruken i besvarelsen er basert på en kvalitativ tilnærming og kommer til uttrykk gjennom å intervju fire journalister. Studien baserer seg på semi-strukturerte intervjuer og alle intervjuene ble gjennomført i mars og april 2022. Dette resulterte i rundt 50 A4-sider med transkribert materiale. Dette er bakgrunnen for hvorfor jeg benytter meg av kvalitativt intervju da det fremtrer som en veletablert tradisjon på feltet.

5.1 Kvalitativt intervju

Kvalitativt intervju er en aktuell og sentral metode for å samle inn og analysere data, knyttet til personers oppfatninger, erfaringer og egne vurderinger, som det i denne sammenheng bærer stort preg av. Det kvalitative intervjuet kjennetegnes ved å gi mye informasjon om et begrenset antall personer, gjerne kalt informanter, og er en sentral metode for å samle inn data knyttet til menneskers vurderinger og oppfatninger av et fenomen (Østbye et al., 2013, s. 102). Kvalitative intervjuer gir en unik tilgang til det indre og hensikten med en slik metode er å innhente informasjon om noe og ikke måle forhåndsdefinerte variabler. Min fremgangsmåte er derfor kvalitativ metode, med noe inspirasjon fra induktiv analyse hvor antakelser analyseres og formuleres underveis og danner grunnlag for nye spørsmål (Østbye et al., 2013, s.113).

For å kunne best mulig svare på spørsmålene jeg hadde, og samtidig ta i bruk oppfølgingsspørsmål, benyttet jeg meg av semistrukturert intervju. Jeg lagde en intervjuguide (vedlegg 2) på forhånd, der jeg presenterte oppgavens tematikk i korte trekk, samt listet opp de spørsmålene jeg anså å være de viktigste for min forskning. Jeg stilte de opp strategisk og tematisk, slik at det ble en jevn flyt, og overgang i spørsmålene. Jeg var likevel åpen for en jevn flyt og dialog der det naturlig ble flettet inn oppfølgingsspørsmål eller informasjon fra informantene (Østbye et al., 2013, s. 105). Fordelen med kvalitativt intervju er at du setter deg godt inn i personene du skal intervjuer. Det går raskt flere timer til ett kvalitativt intervju, så tillit som vanligvis bygges over tid, etableres mer naturlig etterhvert som intervjuet pågår.

I og med at dokumentasjon er en viktig del av kvalitative intervjuer, så valgte jeg å gjøre opptak av intervjuene (Østbye et al., 2013, s. 108). Jeg starter med at informantene ble orientert om studiets formål, hensikt og tematiske spørsmål. Deretter ga alle sitt fulle samtykke til å delta, og bruk av fulle navn, etter krav om informert samtykke (Østbye et al., 2013, s. 106). Videre la jeg vekk PC og rettet fokus og oppmerksomhet mot intervjuobjekt. Det jeg har merket ved tidligere intervjuer, er at underveis i intervjuer der jeg snur meg bort for skriver på PC, så virker det som at kontakten mellom intervjuer og informant brytes, og informanten sier mindre. Jeg bestemte meg derfor i forkant av intervjuene, å spille inn alt på opptak for å rette min fulle oppmerksomhet til informanten (Lamark, 2012, s. 110). Dokumentasjon er i tillegg en viktig del av kvalitative intervjuer. Det var også viktig for meg å kunne høre over dataen i etterkant og finne tilbake til opptak for å etterbehandle intervjuene på best mulig måte.

Jeg har som nevnt valgt en kvalitativ undersøkelsesmetode, ikke en kvantitativ. Å organisere en kvantitativ undersøkelse i de to aktuelle redaksjonene, som for eksempel gjennom spørreskjema, kunne også gitt relevante og gode svar. Det hadde likevel vært svært avhengig av at tilstrekkelig antall ansatte sendte inn svar. Datainnsamlingen kunne lett ha mislykkes (Østbye et al., 2013, s. 149). Det kan også sies at feltobservasjon, eller deltakende observasjon styrker kvalitative undersøkelser, da du er tilstede, skaper tillit, trygget og rom for dialog (Østbye et al., 2013, s. 103). Jeg vil gjennom analysen vise at intervjuene som er foretatt likevel kan sies å være tematisk adekvate for problemstillingen, at intervjuene har foregått i henhold til kravene for semistrukturerte intervjuer, samt at det er gjort en bevisst og systematisk innhenting av informasjon.

5.2 Informanter

I kvalitative intervjuer er det vanlig å bruke begrepet informant om de som skal intervjues. Dette er fordi at den som intervjues i all hovedsak informerer om vurderinger og refleksjoner av den som intervjuer (Østbye et al., 2013, s. 103). For å finne ut hvorvidt digitalisering påvirker den enkelte journalist, var det nødvendig å intervjuer både noen som har vært i yrket over lengre tid og har kjent på overgangen fra papir til nett, og samtidig intervjuer nyere utdannede journalister. Jeg har i dette studiet intervjuet fire journalister, heretter omtalt som informanter, ansatt i to ulike redaksjoner i Rogaland, Jærbladet og Stavanger Aftenblad. At det ble nettopp redaksjonene Jærbladet og Stavanger Aftenblad er heller ikke tilfeldig. Det er ikke til å unngå at jeg ønsket en lokal tilknytting til Rogaland i og med at studiets base er lokalisert i Stavanger. Det sterkeste argumentet er likevel at jeg som intervjuer ønsket å stille meg så uavhengig og objektiv som overhodet mulig. Jeg har ingen tilknytning til verken Jærbladet eller Stavanger Aftenblad, da min praksisperiode ble gjennomført på NRK Rogaland og Dalane Tidende.

For at funnene skulle ha nok relabilitet, nyanse, og tosidighet valgte jeg ut to ulike aldersgrupper/erfaringsgrunnlag innad i redaksjonene. Det er altså en yngre/mindre erfaren og en eldre/mer erfaren gruppe. En av de eldre gikk av med pensjon rett etter at intervjuet ble gjennomført, men det mener jeg understreket informantens erfaringer og styrket svarene og argumenter som kom frem. I min studie har jeg valgt å omtale informantene anonymt, så heretter går de fire informantene under anonymiserte kodeord: J26, J50, SA26 og SA63, som står for Jærbladet og alder, eller Stavanger Aftenblad og alder. Dette for å bevare anonymiteten til informantene som jeg innledningsvis i samtykkeskjema innledet intervjuet med.

5.3 Informanttabell

<u>Informant</u>	<u>Redaksjon</u>	<u>Alder</u>	<u>Utdannelse</u>	<u>Erfaring</u>
J26	Jærbladet	26 år	Nyutdannet journalist ved UiS	Jobbet som journalist i ett år.
J50	Jærbladet	50 år	Tok journalistutdanning i senere tid.	Jobbet som journalist i 32 år.
SA26	Stavanger Aftenblad	26 år	Journalistutdanning ved UiS	Jobbet som journalist i fire år.
SA63	Stavanger Aftenblad	63 år	Ingen utdanning. Gikk av med pensjon underveis i studiet.	Startet som journalist da han var 14 år gammel. Jobbet som journalist i 43 år.

6. Resultat & analyse

Basert på temaavgrensningen, teori og informantenes svar under intervjuene, er det rimelig å påstå at det er tydelig splittede erfaringer av dagens journalistpraksis. Funnene fra intervjuene vil foregå underveis i analysen, der erfaringene sammenstilles, diskutertes og siteres direkte. Formålet med analysen er å undersøke og sammenligne hvordan digitaliseringen har påvirket deres arbeidshverdag, og om dette heller i negativ eller positiv retning med tanke på kvaliteten. Det er viktig for meg å presisere at ingen av funnene som presenteres i analysen verken er fasit, eller bastante svar som gjelder alle journalister i Norge. De er simpelthen den enkelte journalists subjektive erfaring, satt i lys av ett felles samfunn som befinner seg midt i industri 4.0.

Oppsettet videre i analysen er inndelt i tre underkapitler, der jeg fremhever informasjonsfunksjonen, vaktbikkjefunksjonen og arenafunksjonen som de tre hovedfunksjonene innenfor samfunnsoppdraget som jeg videre knytter informantenes svar til (Østbye, 2009, s. 105). Jeg kommer i tillegg til å trekke inn Deuze (2005) sine fem allmenne kvalitetsnormer: offentlig tjeneste, objektivitet, autonomi, aktualitet og etikk for å se hvordan de underbygger eller motsier argumentene, og svarene fra informantene.

Det første relativt tidlige «funnet» som jeg ønsker å trekke frem, som utspringet seg allerede før jeg hadde startet å utføre intervjuene, var at de eldre informantene (J50 og SA63) umiddelbart foreslo å gjennomføre intervjuene fysisk tilstede på deres redaksjon eller på en kafe. De yngre informantene (J26 og SA26) var mer åpne for intervju over telefon, teams o.l. digitale plattformer. Det foreligger nok mye kontorkultur, arbeidsmåter og vaner, men allerede her vil jeg mene å påstå at overføringsverdien mellom alder og erfaring kommer tydelig frem som ett interessant funn rundt erfaring av digitalisering og setter premisset tydelig for oppgaven

6.1 Informasjonsfunksjonen

«I dag kan vi ha direkte videokonferanse med våre egne journalister som befinner seg i samme tilfluktsrom som sivile Ukrainere, mens krigen pågår. Digitalisering har gitt oss journalister helt enorme muligheter i dag» - SA26.

Vi får i dag med oss så og si alt som skjer, mens det skjer, over hele verden. Alt fra broderte bunadsmunnbind, til krigen mellom Ukraina og Russland. For 30 år siden fikk vi gårsdagens nyhet servert på papir i en avis. For 10 år siden fikk vi digitale nyheter og pushvarlser i det hendelsen skjer. I dag befinner journalister seg på slagmarken, og rapporterer direkte med unike live-bilder fra stedet hendelsen skjer. Mediene skal spre samfunnsviktig informasjon, og med dagens tilgjengelighet kan journalister utføre live-reportasjer på ett helt nytt nivå. I intervjuet med informant SA26 kom det tydelig frem hvordan digitalisering har forsterket informasjonsfunksjonen, og autenticiteten for dagens journalistarbeid. SA26 har jobbet som journalist i fire år og er nå ansvarlig for sosiale medier på redaksjonen. Hun begrunner for hvorfor hun mener teknologien bidrar til å forsterke informasjonsfunksjonen:

«Det jeg føler er så viktig med arbeidet både jeg og andre gjør på sosiale medier, er ikke at jeg bare bidrar til å nå ut med samfunnsviktig informasjon til ett yngre publikum som nå faktisk er våre optimale lesere, men jeg utdanner samtidig en kommende generasjon til å bruke, og fatte viktigheten av å holde seg oppdatert» - SA26.

SA26 forteller videre at digitalisert journalistikk i dag når ut på en helt ny måte. Rekkevidden er uslåelig og frigjør arbeidskraft til å gjøre annet journalistisk arbeid, nettopp fordi at digitaliseringen automatisk sikrer nyhetsspredning ved at nyhetssaker spres via flere plattformer. Dette er noe av det industri 4.0 har som visjon, nemlig å fristille arbeidskraft ved å implementere digitalisering. Informant SA63 er enig i argumentene som SA26 presenterer, men har likevel en annen oppfatning av hvordan samfunnsviktig informasjon skal spres. Med ett aldersgap på 37 år, og en 43 år lang journalistisk erfaring, så er det ikke rart at overgangen fra papir til nett, oppleves som både stor og overveldende:

«Jeg starter som frilansjournalist da jeg var 14 år. Da jeg var ferdig med gymnas, hadde jeg jobbet så mye frilans, at jeg fikk jobbtilbud, og det uten utdanning. Dette er det motsatte av hvordan det er i dag. Journalister har nå store utdannelser, noe jeg forstår fordi det er mye mer som i dag håndteres rent teknisk. Derfor forsvinner mye av det autentiske i nyhetene. Det er noe med det å åpne en avis, få alt samlet på ett sted, i ett oversiktlig oppsett, i en begrenset utgave. Jeg tror at man fikk med seg mye mer varierte nyheter før. Nå klikker du bare inn på det du vil lese i ett hav av utvalg. Det kan virke som at overskrift har mer å si, enn selve nyheten» – SA63.

SA63 begrunner sitt argument om at informasjonsfunksjonen fungerte bedre før, da det var mindre nyhetsflom, mindre massepublisering og mannen i gata fikk en mer oversiktlig nyhetsstrøm enn i dag, der vi bare leser det vi selv velger å klikke oss inn på. Likevel forklarer SA63 videre at han forstår hvorfor journalistikken er blitt som den er. Journalister skal i dag dekke nyheter på en vid plattform, der det trengs formell opplæring og utdanning for å mestre programmer og teknikker.

«Det hjelper ikke å bare være flink til å ta gode bilder og kunne snakke med folk, det krever en hel del mye mer bak fasaden», sier SA63.

Digital medieutvikling har ført til at mobiltelefonen har blitt et viktig verktøy til å formidle, skape og konsumere journalistisk innhold. Journalister må i dag beherske en utviklende teknologi, nye programmer og digitale verktøy for å kunne henvende seg til publikum på nye måter. En digital journalist må derfor vite hvordan algoritmer fungerer, hvilke virkemidler og visuelle effekter som skaper interesse, hva som trender nå og hva som kan trende om to uker. Her kommer aktualitetsprinsippet til Deuze (2005) inn i bildet. En journalist skal være opptatt av det umiddelbare og fokuserer på aktualitet, og hastighet. For at en journalist i dag skal kunne holde seg aktuell, så hjelper det ikke bare å følge trender, du må forstå hvordan det oppstår. Dette er noe alle fire informanter sa seg enig i, spesielt SA63 som med sin 43 år lange journalistiske erfaring, har fått kjenne på overgangen.

«Jeg forstår at man i dag må mestre programmer, algoritmer, kunstig intelligens, fotoapparater, nettsider og kameraer. Journalister har en hel del mer å streve med i dag, enn å bare servere nyheter» - SA63.

J26 er enig i det overnevnte utsagnet til SA63 når det gjelder ett bredere krav om kvalifikasjon, erfaring og ferdigheter for å jobbes om journalist. J26 er nyutdannet og har kort erfaring i bagasjen. Han forklarer hvordan en journalistarbeidsdag for han ser ut, og hvordan arbeidet krever en hel del mer enn det å bare kunne ta bilde og skrive, som det i følge SA63 utgjorde en helt vanlig arbeidsdag tidligere.

«Du skal kunne filme, ta bilder, klippe, redigere, dra ut på oppdrag alene, være spontan, interagere med folk, oppnå tillit, ta opptak, forstå statistikker, målinger, algoritmer, og jobbe under tidspress. Jeg tror det er en hel del ting vi journalister gjør i dag, som man fra utsiden av ikke regner med at jobben som journalist innebærer» – J26.

Det foreligger gyldighet i utsagnet til J26. Det blir stadig utviklet nye formater for å oppdatere publikum om siste nytt. Flere norske medier har i løpet av de siste årene tatt i bruk kanaler som Instagram og Snapchat for å nå ut til en yngre målgruppe, noe J50 bekrefter at de gjør i Jærbladet. Grunnen til det handler som SA26 og SA63 nevnte lenger opp, om å best mulig bevare samfunnsoppdraget i ett samfunn som består av ett stadig mer sulten publikum som krever nyheter gjennom andre kanaler, enn kun de klassiske vi har fra tidligere av. En annen side av dette, er at publikum faktisk ser den stadig mer vide jobben en journalist i dag gjør, og med det, frykter det faktum at journalister nå jobber så parallelt med alt fra nettmjournalistikk til TV-saker, at det svekker kvaliteten, og gjør selve journalistikkarbeidet mindre grundig.

6.2 Vaktbikkjefunksjonen

«Det vi leverer i dag, ønsker vi skal fremstå så troverdig som mulig. Vi presenter det som skjer og er på mange måter Norges ansikt utad. Men funksjonen blir utfordrende når det for noen gjør det vanskelig å skille mellom fake og real news. Det gjør at vår rolle som overvåkere muligens skaper frykt og forvirring, isteden for å skape trygget og klarhet» - J26.

Pressen har som oppgave å formidle informasjon på en trygg og troverdig måte som gjør at folk kan delta i samfunnsdebatter, og ta veloverveide valg basert på «siste nytt» fra media. Vaktbikkjefunksjonen handler som tidligere nevnt om at mediene skal granske og overvåke mektige institusjoner, og enkeltmennesker. Tilliten til mediene er så store, nettopp fordi publikum vet at journalister er trent opp til å jobbe kritisk med journalistikk. Journalister skal derfor alltid rette kritisk søkelys og tale enkeltmenneskets sak mot autoriteter, avsløre maktmisbruk og kritikkverdige forhold hos myndighetene.

Dette samstemmer med det offentlig tjeneste prinsippet til Deuze (2005) der journalisters tjeneste som formidlere ikke bare handler om hva som formidles ut, men hvordan det faktisk formidles (Deuze, 2005). Det J26 nevner i sitatet over, er at digitalisering av journalistikken i verstefall kan føre til at vaktbikkjefunksjonen virker mot sin hensikt. Det kan med andre ord skade vaktbikkjefunksjonen dersom tvilen fra publikum ikke kommer journalistene til gode. I og med at tilgjengeligheten i dag er så vid, vil det si at flere ukritiske nyheter florerer ute på digitale plattformer, som igjen kan "krenke" kritikkverdig journalistikk, som resulterer i at publikum stiller seg skeptiske til alle nyheter som publiseres på nett.

«I dag kan så og si hvem som helst, legge ut hva som helst, når som helst, og nå ut til hvem som helst, og kalle det en nyhet» - J26.

Det J26 antyder her, er at nyheter i dag fremtrer som stadig mer demokratiserende. Det vil si at nyheter i teorien kan lages av hvem som helst, så lenge du har en plattform å formidle en "nyhet" på (Eide et al., 2017, s. 125). På grunn av dette, så kan det være flere som stiller seg kritisk til informasjonen som spres på nett, rett og slett fordi publikum ikke vet om kildene er troverdige, eller om det som fremmes er sant. Det samme gjelder journalistene selv. Digitaliseringen av journalistikk har gjort at det å finne kilder i dag er mye enklere enn tidligere:

«Den teknologiske utviklingen har gjort det så lett for oss, at vi i dag har en helt ny tilgang til det å innhente informasjon og kilder, samtidig har det gjort det hakket vanskeligere å stole på det man finner. Det er derfor nødvendig med en helt ny kildekritikk fra vår side. Vi har jo gått over i å være mye mer på sosiale medier, og mobil. Det er jo der leserne våre befinner seg, og ikke minst våre fremtidige lesere. Men så er det en skygge side ved alt som implementeres. Ulempen er jo at det kan skape skepsis blant eldre publikum som rett og slett ikke stoler på at det som presenteres av nyheter på nett, er sant» - J50.

Det J50 her påpeker, er ett kjent problem. Annonser, reklame og innhold som er kjøpt er ikke unormalt å se på diverse nettaviser. Dette kan gjøre publikum skeptiske på om innhold de finner på nettaviser i dag, er publisert med etiske retningslinjer, eller bare betalt innhold. Det er derfor vanskelig for dagens journalist å bevare vaktbikkjefunksjonen, når journalister i dag sloss om den plassen i ett hav av utallige stemmer og meninger som florerer rundt på nett, og kategoriseres som "nyheter".

Sterke meninger og personlige innlegg kan i dag få flere delinger og klikk enn nyheter presentert av journalister. Grunnen til det, kan være at sterke meninger og personlige innlegg som ikke følger etiske retningslinjer, anonymitet, eller Vær Varsom-plakaten virker som ett ærlig og friskt pust i motsetning til mediernes samfunnsrolle som består av klare rammer og det å være kritisk til alt. Det er gjerne derfor journalister ikke alltid er så populære, da de må bevare objektiviteten, opptre upartisk, nøytralt, rettferdig og troverdig (Deuze, 2005).

«Vi kniver i dag om ett publikum som nås av flere enn bare profesjonelle journalister og folk som jobber i mediebransjen. I dag kan den som saken gjelder selv gå ut med saken, før vi journalister får muligheten. Problemet med det, er at disse privatpersonene ikke sitter inne med de samme etiske retningslinjene som vi gjør. – SA63».

Det SA63 fremmer er nettopp noe av det som svekker journalistisk kvalitet i dag, nemlig kampen om oppmerksomheten i ett hav av ukritiske stemmer, og ryktebaserte utsagn, der alt slås sammen og omtales som en "nyhet". Kvaliteten på journalistikk trenger ikke nødvendigvis å være dårligere i dag, men i kjølvann av at flere saker i dag omtales som nyheter, blir de også sammenlignet med alt som finnes på nett av ukritisk "journalistikk." Dette gjør at kvaliteten på synker, fordi publikum sammenligner nyheter med det som underholder dem og ikke.

Journalister på sin side må bevare autonomien så langt det lar seg gjøre, på lik linje som at journalister må bevare objektiviteten. Autonomiprinsippet til Deuze (2005) handler nettopp om at journalister må være selvstendige og uavhengige, uten av påvirkning utenfra. Dagens informasjonsspredning skjer raskere enn ild i tørt gress. Ringvirkningen av dette er at journalister har større sjans for å lettere la seg påvirke utenifra, fordi at de og blir eksponert for sterke meninger, radikale synspunkter og følelsesstyrte historier som trigges oss som mennesker. Uansett hvor objektive vi ønsker å fremstå, så er journalister bare mennesker som lar seg påvirke i en eller annen grad. Industri 4.0 gjør det derfor ikke utenkelig at journaliser ubevisst påvirkes for hvilken vinkling de ønsker å fremstille saken, grunnet påvirkning utenifra.

Som nevnt i teoridelen, så er det heller ikke utenkelig at dagens teknologi har økt en viss forventning fra både redaktør og publikum om antall publiserte saker om dagen. I og med at journalister har ubegrenset tilgang til informasjon, kilder og materiale, så gjør det at flere redaksjoner nå har ett krav om antall publiserte saker dagen:

«Det er klart at redaktøren vår ønsker at vi skal publisere minst to saker hver dag. Ikke at vi blir presset, men vi presser oss nok litt selv i og med at det er tilrettelagt for at vi skal kunne klare å publisere oftere nå, enn tidligere» - J26.

Både J50 og SA26 underbygger J26's argument og understreker at stress fort kan bli en utfordring for journalistikkens kvalitet. Ved at man nå oftere må dekke store hendelser alene i stedet for i team, gjør at sjansen for å gå glipp av viktige opplysninger er større nå enn tidligere. Konkurransen om å publisere før andre mediehus er heller ikke til å unngå. Det er derfor flere faktorer som påvirker vaktbikkjefunksjonen, som ikke er til å unngå å stille seg kritisk ved når det gjelder digitalisering av journalistikken.

6.3 Arenafunksjonen

«For at arenafunksjonen vår skal fungere, og bli ett sted der folk kan utveksle meninger, og følelser, må det vi presentere av innhold og saker ha ett viss mangfold, og variasjon for å treffe flere» - J26.

Arenafunksjonen er det aspektet av samfunnsrollen som jeg mener i størst grad får kjenne på vekningene av industri 4.0. Både positive og negative. Funksjonen går ut på at mediene skal sikre plass for publikum og aktivt medvirke til debatt om viktige samfunnsspørsmål som angår samfunnet. Fredrik Solvang fra Debatten på NRK1 er ett godt eksempel på hvordan arenafunksjonen benyttes for å belyse dagsaktuelle temaer og invitere ildsjeler, engasjerte og eksperter til debatt. Grunnen til at nettopp arenafunksjonen får kjenne på fordeler og ulemper ved overgangen til digitalisert journalistikk, er som J26 nevnte i sitatet over, at innholdet i dag i mye større grad varierer. I dag ønsker man i større grad å få saken sin omtalt og snakket om i takt med at konkurransen blant mediehusene øker. Dette gir selvfølgelig ett hav av muligheter for å publisere varierte saker, men med ett mål om å treffe flere lese, gir det ett inntrykk av at prinsippet om kvalitet fremfor kvantitet utgår:

«I dag spyr vi ut en haug av varierte nyheter for å kunne si at vi treffer fler og pirker borti det vi tenker angår flere. Det positive med det, er at vi viser mangfold og deler innhold som kan engasjere flere, men hvor ekte blir det? For ikke å snakke om hvordan vi i dag får ideer til nye saker. Før dro man mer ut og snakket med folk. Nå gjøres det meste over telefon. Alle ideene mine har blitt til da jeg har vært ute og intervjuer personer ansikt til ansikt. Ved å være tilstede, så legger du plutselig merke til ting rundt mennesker som kan være av interesse og vipps så har du en sak. Dette forsvinner i dag, når kommunikasjonen foregår over telefon» - SA63.

Her er det to poeng SA63 nevner som jeg ønsker å belyse. Det første er det han nevner om å spy ut en haug av varierte nyheter for å treffe flere. Det foregår i dag en massepublisering og vi får nyheter og overskrifter i knallrødt, store bokstaver og utropstegn. I tillegg til å tilby informasjon, overvåke makthaverne og fungere som arena for debatt, så har mediene også en form for agendasettende funksjon. Hvilke temaer mediene velger å sette på dagsorden definerer også hva de anser som viktig. Når mediene setter noe på dagsorden, er det et tegn på at hendelsen som meldes er nyhetsverdig. Ved å både publisere finalisten i Eurovision, krigsstatuser, ulykker og forlovelser blant kjendiser i fet rød skrift, kan gi ett nyhetsbilde som gjør det vanskelig for publikum å selektere hva som er en "viktig" og hva som er mindre viktig.

Det andre poenget jeg ønsker å trekke frem, er det å dra mindre ut, og heller gjennomføre flere intervjuer over telefon og teams. Da pandemien slo ut i 2020, var det nettopp digitalisering som reddet mye av arbeids- og næringslivet til Norge. Møter kunne gjennomføres digitalt, og journalister kunne intervjuer kilder over telefon og teams. Men, kulturen har på en måte blitt litt igjen nå i kjølvann av pandemien. Når journalister i dag har intervjuer over telefon, så knipser intervjuobjektene bildene selv, og sender de over. Hvor autentisk er egentlig det? For å trekke inn Deuze (2005) sitt femte prinsipp om etikk, og journalisters etiske bevissthet, så strider det litt imot når intervjuobjekter selv sender inn bilder som skal brukes i nyhetssaken, noe som ikke så gir det mest legitime bildet utad. J50 er enig i poengene til J63 og misliker selv trenden om at intervjuene i dag oftere skjer over telefon eller teams. Han mener det kan påvirke troverdigheten og kvaliteten på journalistikken i dag:

«Det at vi henger igjen i pandemitrenden er jo litt spesielt. Intervjuobjekter foretrekker nå heller å sende portretter og egne bilder som de har tatt selv, isteden for at vi fotograferer de. Det er jo litt synd for mye av jobben vår er jo å ta passende bilder, som er representative for den saken det gjelder, og ikke bare ett hvem som helst sitt portrettbilde» - J50.

En annen ulempe med arenafunksjonen i dag, er at journalister oftere får høre når deler av publikum er uenig i sak, og at media dermed beskyldes for å vinkle saker fra én side. Hvordan journaliser velger å vinkle en sak, er avgjørende for lesertall og antall klikk. I dag er det feedback i form av statistikker, lesetid og antall delinger som avgjør hvor bra en sak treffer publikum eller ei. Dette kan på godt og vondt, gå utover journalistenes selvfølelse og ikke minst deres motivasjon:

«Det er faktisk litt kjipt til tider for oss journaliser å kunne klikke oss inn på egne saker og få opp statistikker på hvor mye det er lest eller ikke. Det gir jo en indikasjon på om det du skriver fenger eller ei, og når du får lave lesertall, så blir du jo påvirket» - J26.

På skjermene rundt omkring i redaksjonene får de ansatte i dag opp klikkmålinger som viser hvor mye deres saker blir lest minutt for minutt. Disse tallene kan på en side gi journalister følelsen av suksess, men andre ganger kan det være på grensen til demotiverende å se at en sak en har jobbet mye med, blir dårlig mottatt av publikum. Det er derfor forståelig at dagens journalist lar seg påvirke av eksponeringen av antall klikk og derfor gir etter for fristelsen, går inn på saken og endrer vinkling, tittel og ingress for å få folk til å klikke seg inn på saken:

«Vi har flere ganger endret titler fordi vi ser at lesetiden og antall klikk ikke er like høyt som vi håpet på. Da en mann døde på Tysvær, så skrev i først: en mann døde i trafikk ulykke, fordi vi visste at dersom vi skrev på Tysvær, så ville ikke saken fått klikk. Vi unnlot å skrive det i tittelen, men så da etterhvert at flere lesere klikket seg inn og så rett ut igjen, fordi de da så hvor dødsfallet var, nemlig Tysvær. Dette indikerte at leserne følte seg lurt. Så da valgte vi å putte på Tysvær, slik at de ikke følte seg lurt av journalistikken vår. Dette gjør at vi bevarer etikken vår om kvalitet, isteden for å satse på sensasjon» - SA26.

Det SA26 her påpeker er hvordan journalister i dag konstant må overveie sensasjon og etikk uten at det går utover kvaliteten og lesertall. Det er en vanskelig vektskål å få i vater og SA63 påpeker derfor igjen hvorfor han mener journalistikken var bedre før:

«Før var det bare stas å få sin sak publisert. Man fikk den på trykk i en avis og tenkte ikke mer på det. Din sak var en sak blant manges i en avis og du fikk heller ikke statistikk på om årsaken til at salget av avisen gikk dårlig, var på grunn av din spesifikke sak eller en annens» - SA63.

Det er altså splittede meninger om journalistisk praksis i dag versus tidligere. Enda vanskeligere er det å forutse hvordan den vil se ut om ti år. J50 mener at kunstig intelligens uten tvil vil påvirke journalistikken med årene som kommer. Ingen forutså i 2005 at smarttelefonen skulle bli så revolusjonerende og ett avgjørende verktøy for journalister i dag. Vi ser allerede bruk av robotjournalister, som blant annet lager saker om eiendomssalg og driver sportsjournalistikk:

«Du skal ikke se bort i fra at om ti år så er smarttelefonene igjen en helt utdatert teknologi og at vi alle er erstattet med chipper» - J50.

SA26 er delvis enig i det J50 påpeker ovenfor, men mener likevel at teknologien på sikt aldri kan erstatte menneskelig teft og journalistisk sans:

«Teknologien vil aldri klare å forstå menneskelig skjønn og inntrykk på lik linje som vi gjør. En robot vil aldri forstå kompleksiteten i visse saker, som rett og slett handler om menneskelighet. Går journalistikken over til å bli fulldigitalisert, vil det miste mye av kvaliteten» - SA26.

7. Konklusjon

Oppgavens problemstilling lød som følger: *Kvalitet i en ny teknologisk tidsalder. Hvordan opplever den enkelte journalist dagens journalistarbeid?* For å svare på problemstillingen, så jeg det hensiktsmessig å ha en tydelig intervjuguide basert på klare spørsmål om aspekter rundt journalistisk praksis i dag. Dagens journalistarbeid har i større grad gitt muligheter, men også påvirket kvaliteten og produksjonen av journalistikk. Digitalisering ekspanderes stadig og opptrer derfor som ett mulig samfunnsproblem for journalistikken som profesjon, det var alle informantene enig om. Akselerasjonen av massepublisering og de økende teknologiske fremskritt gjør det vanskelig for journalister å til tider henge med, noe som har ført til en dårligere journalistisk praksis i den ene enden. På den andre siden, har digitaliseringen åpnet en helt ny verden av muligheter for journalister. Vi kan i dag drive livesender direkte fra krigsområder og virkelig sette scene ved å ta publikum med der det faktisk skjer.

Selv om journalistrollen er i stadig utvikling, er det noen særtrekk som står fast. Objektivitet, kildekritikk og etikk er like viktig nå som før. Medienes samfunnsoppdrag har heller ikke endret seg, og nyhetsmediene har fortsatt en sentral rolle i samfunnet. Det er lett å bli for kritisk når man reflekterer over overgangen fra papir til nett, der ting har forandret seg raskt. Det finnes selvfølgelig en rekke fordeler med at journalistikken digitaliseres. Et positivt kvalitetstrekk som kom frem er at nyhetene i dag kommer raskere ut. Det man før ikke fikk vite før man satt med avisen i hånden, kan man i dag få beskjed om på mobilen i løpet av sekunder. Dette gjør at folk til enhver tid kan holdes oppdatert på hva som skjer av store ting i verden.

Det er viktig å understreke at mine funn stammer fra fire informanter i to ulike redaksjoner i Rogaland. Det er en innsnevret informantgruppe, som er lokalisert til ett sted i Norge. Studiet er også basert på egne erfaringer og følelser framfor håndfaste fakta, og kan derfor ikke regnes som generell kunnskap og snakke for alle journalister i Norge. Likevel støtter mye av litteraturen opp under det informanter sier. Dermed kan jeg med noe sikkerhet konkludere med at digitalisering av journalistikken på en side forsterket dens hensikt med å dekke nyhetsbilde i dag. Dessverre er det ingen virkning, uten bivirkning. Dagens journalistarbeid har påvirket den enkelte journalist i noe mer stressende grad, enn tidligere. Målet må derfor være å finne en balanse der man flyter videre på teknologiens utvikling og brede dekningen av journalistikk og formidling, uten at det går på bekostning av selve jobben som formidler, nemlig journalisten.

8. Referanser

- Allern, S. (2018). *Journalistikk og kildekritisk analyse*. (2.utg.). Cappelen Damm.
- Barland, J. (2016). Tekstreklame. Digitaliseringen løfter frem igjen journalistikkens eldste problem. *Diva-Portal*. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:937464/FULLTEXT01.pdf>
- Brurås, S. (2014). *Etikk for journalister* (5.utg.). Fagbokforlaget.
- Croteau, D. & Hoynes, W. (2019). *Media/society: technology, industries, content, and users* (6.utg.). SAGE.
- Deuze, M. (2005). What is journalism? Professional identity and ideology of journalists reconsidered. *ReserachGate*, 6(4), 442-464.
https://www.researchgate.net/publication/249689904_What_Is_Journalism_Professional_Ideology_of_Journalists_Reconsidered
- De Lima Santos, M. F, Mesquita, L, De Melo Peixoto, J. G, & Camargo, I. (2022). Digital News Business Models in the Age of Industry 4.0: Digital Brazilian News Players Find in Technology New Ways to Bring Revenue and Competitive Advantage. *Digital Journalism*.
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/21670811.2022.2037444>
- Dybdahl, S. (2014). *Hva gjør digitaliseringen av journalistikken med kvaliteten? Et essay om journalistikk i en digital hverdag*. [Bacheloroppgave]. Universitetet i Nordland.
<https://nordopen.nord.no/nord-xmloi/bitstream/handle/11250/219137/Dybdahl.pdf?sequence=1>
- Eide, L., Lyngvær, J. W. & Nyre, L. (2017). *Lydjournalistikk. Innføring i radio og podkasting*. Samlaget.

- Eriksen E, Langemyr. (2019). *I skjæringspunktet mellom digitalisering og kultur - En casestudie av to lokalaviser i Schibsted*. [Masteroppgave]. Universitetet i Agder.
<https://uia.brage.unit.no/uia-xmlui/bitstream/handle/11250/2627855/Eriksen%2c%20Anna%20Maria%20Emelie%20Langemyr.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Generation Z: Born in the digital age. (2015, 11. februar). I *Phys.Org*.
<https://phys.org/news/2015-02-born-digital-age.html>
- Gen Z: Born to Be Digital. (2019, 25. august). I *Voanews*.
https://www.voanews.com/a/student-union_gen-z-born-be-digital/6174519.html
- Hanusch, F. & Hanitzsch, T. (2017). Comparing Journalistic Cultures Across Nations. What we can learn from the Worlds of Journalism Study. *Journalism Studies*, 18(5), 525-535.
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1461670X.2017.1280229>
- Industri 4.0 – digitalisering av tradisjonell industri. (2022). I *IKT Norge*. <https://www.ikt-norge.no/tema/industri-4-0-digitalisering-av-tradisjonell-industri/>
- Kanazawa, S, Norman P, Li & Jose C, Young. (2022). When intelligence hurts and ignorance is bliss: Global pandemic as an evolutionarily novel threat to happiness. *Journy of personality*, 1-17. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/jopy.12709>
- Kjendsli, V. (2008): *Rett på sak! Lærebok i praktisk journalistikk*. IJ-forlaget.
- Lamark, H. (2012). *Portrettintervjuet som metode og sjanger*. Cappelen Damm akademisk.
- Steingrim, W. (1992). *Budbringerens dilemma*. Institutt for journalistikk.
- Schwebs, T., Ytre-Arne, B. & Østbye, H. (2020). *Media i samfunnet*. Samlaget.
- Steensen, S. & Kalsnes, B. (2020). Fra fast lokaljournalist til midlertidig digitalt hode. Utviklingen i stillingsmarkedet for journalister 1987–2017. *Idunn*, 1-19.
<https://www.idunn.no/doi/full/10.18261/ISSN.0805-9535-2020-01-02>

Sundstrøm, K. (2019). Den fjerde industrielle revolusjonen. *NDLA – Nasjonal digital lærings arena*. <https://ndla.no/nb/subject:1:fb6ad516-0108-4059-acc3-3c5f13f49368/topic:1:f77c8919-a904-41b3-88a4-34281c13627c/topic:1:c0686776-6857-4ee6-b25e-e1e385309570/resource:1:197529>

Warmedal, M, M. & Hjeltnes, G. (2012). *Gravende journalistikk. Metode, prosess og etikk*. Gyldendal akademiske.

Østbye, H., Helland, K., Knapskog, K., Larsen, L.O., Moe, H. (2013). *Metodebok for mediefag*. (4.utg). Fagbokforlaget

Østbye, H. (2009). *Samfunnsoppdraget under press*. I: M. Eide, red. *Journalistiske nyorienteringer*. Scandinavian Academic Press.

9. Vedlegg

Vedlegg 1: Intervjuer

Vedlegg 2: Intervjuguide

9.1 Intervjuer

J26, v/ Jærbladet

Alder: 26 år

Intervju på redaksjonen til Jærbladet på Bryne onsdag 30.03.22 kl. 13:45-15:00

J50, v/ Jærbladet

Alder: 50 år

Intervju på redaksjonen til Jærbladet på Bryne onsdag 30.03.22 kl. 12:00-13:30

SA26, v/ Stavanger Aftenblad

Alder: 26 år

Intervju på redaksjonen til Stavanger Aftenblad i sentrum torsdag 07.04.22 kl. 20:00

SA63, v/ Stavanger Aftenblad (gikk av med pensjon underveis i bacheloroppgaven)

Alder: 63 år

Intervju på Høghuset i Bryne sentrum torsdag 07.04.22 kl. 10:00

9.2 Intervjuguide

Innledning

Først og fremst så vil jeg si takk for at du vil la deg intervjuet av meg. Jeg ønsker å understreke at intervjuet er 100% frivillig, og at du når som helst kan trekke tilbake ditt samtykke. Om du skulle velge det, vil intervjuet stoppe og alle opplysninger du har gitt vil bli slettet. Jeg vil også påpekte at alt materiale vil bli anonymisert.

Jeg kommer til å bruke diktafon/ opptaker til å ta opp samtalen og etter at intervjuet er transkribert og opplysningene brukt i oppgave, vil lydsporene bli slettet. Høres dette greit ut, vil jeg be deg om å signere samtykke ved å si «jeg samtykker» på opptak.

Som nevnt innledningsvis i vår samtale, så skriver jeg en bacheloroppgave om hvordan den enkelte journalist opplever dagens journalistarbeid i lys av industri 4.0. Jeg har i min studie rettet fokus på den delen av revolusjonen hvor eksisterende teknologi kobles sammen på en ny måte for ytterligere å bidra til effektivisering og kostnadsreduksjon. Jeg ønsker derfor å se på den enkelte journalists erfaring med utførelse av arbeidsoppgaver tilknyttet en stadig mer digitalisert arbeidshverdag.

Jeg vil stille deg spørsmål underveis, men ønsker at du skal føle deg helt fri til å gi meg de opplysningene du måtte ønske, og at vi kan ha en fin flyt og dialog underveis. Føl deg fri til å fortelle og si det du synes er relevant.

Takk igjen!

Spørsmål

Innledende

1. Hvor lenge har du jobbet som journalist?
2. Hadde du en formell utdanning som journalist? (Hvordan type opplæring hadde du, og når ble du ferdig utdannet?)
3. Hva innebærer jobben din som journalist i dag?
4. Hva er det som motiverer deg som journalist?
5. Hva er det som stresser deg som journalist?
6. Opplevs arbeidsdagen stressende eller effektiv? Hvorfor?
7. Hvordan ser en helt vanlig arbeidsdag ut for deg?

Egen erfaring

8. Hvordan syns du teknologi og digitalisering styrker journalistikken?
9. Hvordan syns du teknologi og digitalisering svekker journalistikken?
10. Hvordan har teknologi påvirket arbeidet ditt? Tror du at det har endret seg over tid?
11. Føler du at økt digitalisering på arbeidsplassen har økt publiseringspresset?
12. På hvilken måte kan krav om antall publiserte saker daglig, gå ut over det journalistiske arbeidet?
13. Synes du det nå foreligger et større fokus på antall saker, enn selve innholdet i sakene?

14. Tror du aldersspenn har innvirkning på hvordan journalistisk praksis oppleves i dag?
15. Hva betyr kvalitet i journalistikk for deg?
16. Hva tenker du om kvalitetsnivået på journalistikken i Norge?
17. Føler du at teknologien har forbedret eller redusert journalistisk kvalitet?
18. Hva med massepublisering, har publiseringshastigheten noen innvirkning på kvaliteten på nyhetene?
19. Hva tror du nyhetsorganisasjoner kan gjøre for å forbedre kvaliteten på nyheter?
20. Er det noe annet du ønsker å tilføye rundt teknologiens rolle i journalistisk kvalitet?

Helt til slutt

21. Hva kunne vært annerledes i dagens journalist arbeid? (m.t.p arbeidsforhold)
22. Hva er din oppfatning rundt eldre journalister som jobber som journalist i dag versus tidligere?
23. Tror du journalistens alder og/ eller erfaring er en viktig faktor når man tenker på teknologi? Hvis ja, hvorfor?
24. Tror du journalistikken var bedre før?
25. Hvordan tror du journalistryket ser ut om 10 år?
26. Tror du teknologiforbedring på sikt kan erstatte noe journalistisk arbeid? I så fall, hvilken type?
27. Er det noe annet du ønsker å tilføye med tanke på det vi har vært inne på og gjennom?